

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Українська економіка: десять років відтоді

Вийшло друком чергове число регулярної публікації “Квартальні передбачення”, що знаменує десять років регулярного макроекономічного прогнозування в МЦПД. За ці десять років в українській економіці відбулися докорінні зміни. Ми подаємо стислий огляд економічних досягнень України за цей час, а також нашу оцінку можливостей, якими Україна може скористатися в майбутньому

Економіка 1997 року

Десять років тому українська економіка була цілком іншою. Процеси приватизації тільки набирали обертів, бартерні операції підміняли грошові розрахунки в багатьох галузях (зокрема 1997 року грошима було оплачено лише 18% поставленої електроенергії), у паливно-енергетичному секторі була гостра криза неплатежів, офіційна середня зарплата становила близько 80 доларів США.

1997 року економіка відчувала негативні наслідки трансформації, що почалася з розпадом Радянського Союзу та руйнуванням командно-адміністративної економіки. Тривав економічний спад, заробітна плата в реальному вираженні не зростала.

Україна у той рік готувала остаточне завершення сертифікатної приватизації та формувала потужний перелік великих об'єктів на конкурсний продаж, передусім у електроенергетиці та агропромисловому комплексі. Суттєво розширювався перелік об'єктів, що підлягають приватизації, – до нього вносили нові групи підприємств,

роздержавлення яких раніше було неможливим.

Система державних фінансів працювала в умовах хронічного браку коштів. Бюджетний дефіцит становив більш як 5% ВВП, уряд постійно вдавався до великих запозичень. Ця м'яка бюджетна політика згодом стала одним із чинників фінансової кризи 1998 року.

Поза тим, 1997 рік вигідно відрізнявся від попередніх у сенсі макроекономічної стабільності: інфляція скоротилася від астрономічних значень середини 1990-х років до помірних 10%, обмінний курс стабілізувався.

Відчутний прогрес

Відтоді українська економіка суттєво змінилася. Порівняно з 1997 роком обсяги української економіки збільшилися на 74% у реальному вираженні, у доларовому вираженні – більш як у 2,5 разу. За нашим прогнозом, надходження прямих іноземних інвестицій 2007 року більш як удесятеро перевищать показник 1997 року.

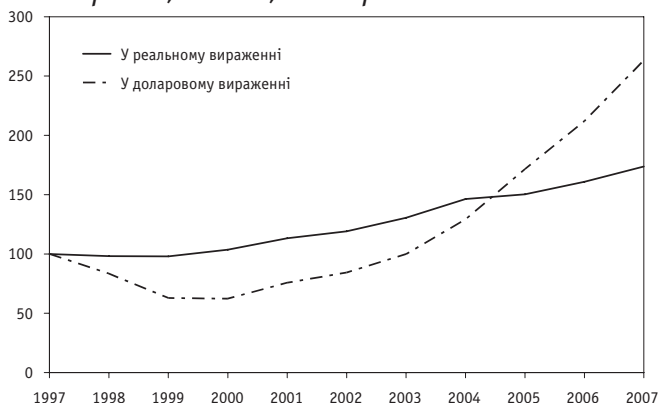
Суттєво посилилася роль інвестицій у економічному зростанні. Якщо 1997 року відношення інвестицій у ВВП становило 21,4%, то 2007 року, за нашими оцінками, воно становитиме 28,3%. Водночас роль приватного споживання – найбільшого складника ВВП – практично не змінилася за ці десять років.

Через випереджальну динаміку зростання імпорту впродовж кількох останніх років від'ємний баланс зовнішньої торгівлі України перевищив значення, що спостерігалися десять років тому. За нашим прогнозом, дефіцит поточного рахунку платіжного балансу 2007 року становитиме 4% ВВП, тимчасом як 1997 року – 2,7% ВВП. Водночас упродовж 1999–2005 років зберігався високий (понад 3%) профіцит поточного рахунку, зумовлений, зокрема, сильною девальвацією гривні у 1998–1999 роках.

Завдяки активному припливу капіталу та макрофінансовій стабільності впродовж останніх років ситуація з можливостями центрального банку регулювати валютний ринок докорінно змінилася. Якщо 1997 року резерви НБУ становили 5,5 тижнів імпорту, то 2007 року – 22.

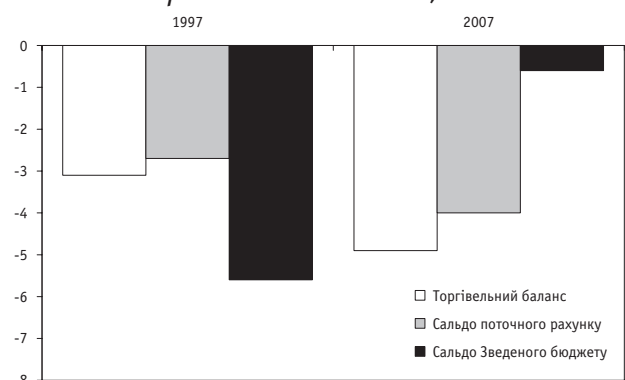
Стабілізація інфляційних тенденцій, розвиток конкуренції в банківському секторі та посилення його доступу до

ВВП України, індекс, 1997 рік = 100

Джерело: Держкомстат. Розрахунки та прогноз на 2007 рік: **квартальні передбачення**

Зовнішня торгівля та бюджет, % ВВП

Джерело: НБУ, Державне казначейство. Розрахунки та прогноз на 2007 рік: **квартальні передбачення**

іноземного капіталу зумовили радикальне зниження процентних ставок. Якщо 1997 року комерційні банки видавали кредити у гривні під 45–50% річних, то 2007 року – під 14–15% річних.

Якою буде економіка через десять років?

Ми вбачаємо два сценарії розвитку української економіки в довгостроковій перспективі:

Збереження статус-кво – продовження нинішнього сценарію – без використання потенційних можливостей розвитку. У цьому разі економіка України в середньостроковій перспективі щорічно зростатиме на 4–6%. Економіка переважно орієнтуватиметься на експорт товарів з низькою доданою вартістю, диверсифікація імпорту буде слабкою. Залежність економіки від зовнішніх чинників буде високою.

Такий шлях розвитку є тупиковим, оскільки:

- Резерв зростання економіки України на основі радянських промислових потужностей майже вичерпано.
- Україна поступово втратить зовнішні ринки, зокрема СНД, з приєднанням країни до СОТ і посиленням конкуренції.
- Українська економіка – одна з найбільш енерговитратних у світі. Підвищення цін на енергоносії, зокрема на природний газ, зробить більшість галузей економіки неконкурентоспроможними на світових ринках.
- Демографічна ситуація скоро призведе до того, що Україна втратить таку перевагу, як кваліфікована та недорога робоча сила.

- Наявна структура економіки з переважною часткою виробництва сировини в принципі неспроможна забезпечити потужне зростання економіки впродовж кількох років.

Розвиток з використанням потенційних можливостей. Якщо перехід до цієї моделі розвитку буде забезпечено в найближчі два–три роки, через шість–вісім років щорічний приріст ВВП становитиме 6–10%. Відбудеться зміна структури економіки в бік збільшення частки послуг і високих технологій.

Потенційні можливості розвитку економіки України:

- **Технологічні інновації.** Високий науково-технічний потенціал України може забезпечити успішні розробки в царині енергетики, матеріалів, інформаційно-комунікаційних технологій, на ринках патентів, високотехнологічної продукції та послуг.
- **Пошук розвиненими країнами можливостей для послуг аутсорсингу прийнятної якості.** Якщо від самого початку аутсорсинг замовляли на ринках країн Азії з огляду на дешевизну тамтешньої робочої сили, то нині посилюється розуміння того, що відмінності в культурі, часових поясах і високі транспортні витрати роблять країни Центральної та Східної Європи привабливою альтернативою. Водночас зростання витрат у центральноєвропейських “ветеранах” цього бізнесу змушує інвесторів придивлятися до можливостей за межами ЄС.
- **Освоєння транспортних магістралей “Європа–Азія”.** Європа є найбільшим споживачем у світі,

Азія – найбільшим виробником і потенційним споживачем, що швидко зростає. Україна, яка лежить на прямій лінії між цими двома центрами глобальної економіки, покликана стати головними транспортними воротами цього коридору. Розвиток сучасних транспортних шляхів дасть суттєвий поштовх для розвитку супутнього бізнесу: придорожня інфраструктура, обслуговування шляхів сполучення.

- **Інноваційний розвиток сільського господарства.** У зв'язку зі зростанням чисельності світового населення та рівня його доходів (тобто і зі змінами у структурі споживання) привабливість сільськогосподарського бізнесу залишається високою. Зростання попиту на продукцію органічного сільського господарства (як альтернатива технологіям вирощування індустріальної доби) та на послуги “зеленого туризму” в Європі, а також зростання чисельності/доходів населення Азії забезпечують широкі можливості для інноваційного розвитку цього сектору. ■

*Експерти МЦПД здійснюють регулярні прогнози розвитку української економіки від 1997 року. Прогноз оновлюється щоквартально і оприлюднюється у публікації **квартальні передбачення**.*

З питань передплати видання звертайтеся до Андрія Старинського за телефоном (044) 484-4410 або електронною поштою marketing@icps.kiev.ua.

З поглядом МЦПД на потенціал розвитку української економіки в довгостроковій перспективі можна ознайомитися у публікації “Майбутнє економіки України”, доступній за адресою: <http://www.icps.com.ua/doc/FutureEconomyUkraine%20U.pdf>.

Розпочався проект “Угода про вільну торгівлю між ЄС та Україною: аналітична, методологічна та інформаційна підтримка переговорів”

МЦПД продовжує працювати над формуванням української позиції на переговорах з Європейським Союзом щодо нової посиленої угоди. Цього місяця МЦПД розпочав проект “Угода про вільну торгівлю між ЄС та Україною: аналітична, методологічна та інформаційна підтримка переговорів” за фінансового сприяння Шведської агенції міжнародного розвитку (SIDA). Партнери Центру в цьому проекті – Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України та Секретаріат Кабінету Міністрів України.

Мета проекту – сприяти процесу економічної та торгівельної інтеграції України з Європейським Союзом, надаючи аналітичну, методологічну й інформаційну підтримку центральним і місцевим органам влади, бізнесу та засобам масової інформації. Упродовж проекту експерти МЦПД та урядовці мають здійснити аналіз впливу угоди про

вільну торгівлю на макрорівні. Буде також проаналізовано можливості та наслідки участі України в агенціях і програмах ЄС. Основний акцент проекту робитиметься на консультаціях щодо угоди про вільну торгівлю з ЄС у семи регіональних центрах: Дніпропетровськ, Донецьк, Львів, Одеса, Полтава, Ужгород, Харків. У заходах братимуть участь представники місцевих підприємств, влади та незалежні експерти.

Основою для обговорень буде аналітичний звіт “Оцінка наслідків Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС”, підготовлений експертами МЦПД упродовж 2006–2007 року за результатами обговорень із зацікавленими сторонами. За додатковою інформацією звертайтеся до керівника проекту Ольги Шумило за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою oshumylo@icps.kiev.ua.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://icps.com.ua/publications/nl.html>. Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.